

2016/og A

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Radboud Universiteit
Prof. Dr. G.J.M. Meijer
Postbus 9102
6500 HC Nijmegen

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
[Redacted]
[Redacted]

Onze referentie
910033

Uw brief van
26 januari 2016

Bijlagen
1

Een belanghebbende kan tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop het besluit hem is toegezonden schriftelijk bezwaar maken. De belanghebbende dient daartoe een bezwaarschrift in bij de minister van OCW, onder vermelding van "Bezwaar" ter attentie van DUO, Postbus 606, 2700 ML in Zoetermeer. Meer informatie over het maken van bezwaar vindt u op www.bezwaarschriftenocw.nl.

Datum **24 MAART 2016**
Betreft Aanvraag doelmatigheidstoets wo masteropleiding leraar VHO in de taalvakken

Geachte heer Meijer,

Met uw brief van 26 januari, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna CDHO) ontvangen op 26 januari, hebt u mij uw voornemen voorgelegd om de nieuwe wo-masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken als bekostigde opleiding in voltijdse vorm te verzorgen aan de Radboud Universiteit te Nijmegen.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 22 februari 2016 kenmerk 2016/09a, positief geadviseerd over uw aanvraag. Dit advies, dat integraal onderdeel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Besluit

Gelet op het bovengenoemd advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014 (hierna: Beleidsregel), heb ik besloten in te stemmen met uw voornemen om de wo masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken als bekostigde opleiding te verzorgen te Nijmegen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 6.2 van de WHW. Voorts is de Beleidsregel leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag voldoet aan de voorwaarden a, b en c van artikel 6 van de Beleidsregel. Voor de nadere motivering verwijs ik u naar het advies van de CDHO. De CDHO adviseert in algemene zin ook over de naamgeving. Het begrip 'voorbereidend hoger onderwijs' dient gehandhaafd te worden in verband met de Wet op het Voortgezet Onderwijs waarin tevens een inclusieve bevoegdheid geregeld is. Ook adviseert de CDHO om het specialisme in de naamgeving van de opleiding terug te laten komen. De commissie doet dit voorstel met het oog op een optimale transparantie over de inhoud en de waarde van de opleiding. Ze ziet het *dual career* karakter van deze route graag ten volle tot uitdrukking komen. Ik heb

begrip voor de zorg van de commissie op dat punt. Ik meen dat de transparantie als volgt kan worden gewaarborgd:

Onze referentie
910033

1. Uit het getuigschrift dat met de opleiding wordt behaald moet duidelijk worden dat het vakinhoudelijk om masterniveau gaat, overeenkomend met de vakmaster in het betreffende vak.
2. De opleiding leidt voorts op voor het leraarschap in een vak dat in het voortgezet onderwijs wordt onderwezen. Om die reden, en ik roep de instellingen daartoe op, moet:
 - in de studievoorzichting volstrekt helder zijn voor welke vo-vakken de opleiding een voorbereiding biedt,
 - in de onderwijs- en examenregeling volstrekt helder zijn aangegeven dat inderdaad voor die vakken wordt opgeleid en,
 - op grond van het getuigschrift van de afgestudeerde helder zijn aan welke set van bekwaamheidseisen betrokkene heeft voldaan en voor welk vak in het voorbereidend hoger onderwijs.

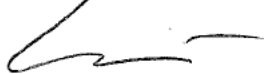
Croho-procedure

Ingevolge artikel 6.2, zevende lid, van de WHW vervalt dit besluit indien de opleiding niet binnen 10 maanden na dagtekening van dit besluit is geregistreerd in het Croho. Registratie binnen die termijn is niet eerder mogelijk dan nadat de NVAO een positief besluit heeft genomen in het kader van de toets nieuwe opleiding. In verband met de geldigheidsduur van dit besluit adviseer ik u zo spoedig mogelijk conform afspraken contact met de NVAO op te nemen.

Een afschrift van deze brief is gezonden aan de CDHO, de NVAO, DUO-Groningen, de Inspectie van het Onderwijs en de VSNU.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Jet Bussemaker
namens deze,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

drs. R. Minnée

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

Op 26 januari 2016 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van de Radboud Universiteit Nijmegen om de wo masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken als bekostigde opleiding te verzorgen te Nijmegen. De aanvraag was op 29 januari 2016 voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

datum
22 februari 2016

onderwerp
nieuwe opleiding
Radboud Universiteit
Nijmegen
wo master

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om positief te besluiten op het verzoek van de Radboud Universiteit om de wo masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken als bekostigde opleiding te Nijmegen te verzorgen.

Leraar VHO in de Taalvakken
voltijd
Nijmegen

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

ons kenmerk
2016/09a

bijlage
beoordelingskader

Omschrijving van de aanvraag

Deze aanvraag van de Radboud Universiteit maakt deel uit van een gezamenlijk project van de universiteiten om de eerstegraads lerarenopleidingen te hervormen. Het voornemen is door de VSNU aan de Minister voorgelegd op 10 december 2015 (brief met kenmerk VSNU 15/344 U). Het doel van het project is om naast de bestaande eenjarige universitaire lerarenopleidingen en vakinhoudelijke masteropleidingen een nieuwe tweejarige lerarenopleiding te realiseren waarin de vakinhoud en pedagogisch-didactische vakken worden geïntegreerd. Naast de aangevraagde bekostigde tweejarige lerarenopleidingen worden door de universiteiten (onbekostigde) postgraduate varianten ontwikkeld voor diegenen die niet direct na afronding van hun bacheloropleiding in een educatief mastertraject willen instromen.

De deelnemende universiteiten zijn de Universiteit Leiden, Radboud Universiteit, Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit en Universiteit Twente. De Universiteit Utrecht en Rijksuniversiteit Groningen beschikken reeds over tweejarige eerstegraads lerarenopleidingen en nemen om die reden niet deel aan dit project.

De onderhavige aanvraag heeft betrekking op een master van 120 ECTS die in voltijd wordt aangeboden. De masteropleiding wordt ingedeeld in het Croho

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

pagina 2 van 7 onderdeel Onderwijs. De opleiding is toegankelijk voor studenten met een inhoudelijk relevant wo bachelordiploma zoals Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, Latijnse Taal en Cultuur, Nederlandse Taal en Cultuur, Engelse Taal en Cultuur, Franse Taal en Cultuur, Duitse Taal en Cultuur en Spaanse Taal en Cultuur. De studenten worden opgeleid tot leraar VHO in de Taalvakken.

Aanvrager doet een beroep op criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan de criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium a Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de wo master Leraar VHO in de Taalvakken al bestaat en dat daarmee de noodzaak in de zin van de Beleidsregel gegeven is. Aanvrager heeft ter onderbouwing van die stelling een lijst aangeleverd van de bestaande vakinhoudelijke masteropleidingen en de eerstegraads lerarenopleidingen die op genoemde vakinhoudelijke masteropleidingen aansluiten.

De nieuwe master Leraar VHO in de Taalvakken bestaat inhoudelijk uit een combinatie van de masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in bovengenoemde moderne en klassieke talen. Al deze masteropleidingen worden door aanvrager in Amsterdam aangeboden. Het gaat dus in wezen om een combinatie van twee bestaande elementen.

Aanvrager heeft in samenspraak met de andere universiteiten binnen het project gekozen voor de naam Leraar VHO in de Taalvakken. De commissie is van mening dat de toevoeging 'VHO' beperkend werkt; docenten die deze opleiding hebben afgerond kunnen immers ook in het (v)mbo lesgeven. De commissie adviseert derhalve om 'VHO' uit de naam te schappen. Verder constateert de commissie dat door de gekozen verzamelnaam niet direct duidelijk is in welk vakgebied de afgestudeerde gespecialiseerd is, terwijl de opleiding een aanzienlijke disciplinaire component bevat. Om die reden adviseert de commissie om na de stamnaam die in het Croho geregistreerd wordt ook de discipline op te nemen. Bijvoorbeeld: Eerstegraads Leraar Taalvakken/ Engels. Aangezien alle instellingen binnen dit project hebben besloten dezelfde naam te hanteren voor de tweejarige geïntegreerde lerarenopleiding constateert de commissie dat deze beweging de transparantie van het hoger onderwijsaanbod bevordert.

Verder merkt de commissie op dat in de huidige situatie de eenjarige vakmasteropleiding in het Croho onderdeel Taal en Cultuur is ingedeeld en de eenjarige lerarenopleiding in het Croho onderdeel Onderwijs. De nieuwe tweejarige opleidingen bestaan uit beide componenten, maar worden uitsluitend in het Croho onderdeel Onderwijs ondergebracht.

De commissie constateert dat de wo masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken inhoudelijk reeds bestaat. Dit betekent dat de noodzaak voor deze opleiding in de zin van de Beleidsregel reeds is aangetoond. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

pagina 3 van 7 *Beoordeling criterium b Beleidsregel*

Aanvrager stelt dat de wo master Leraar VHO in de Taalvakken beantwoordt aan een arbeidsmarktbehoefte in combinatie met een maatschappelijke behoefte.

De maatschappelijke behoefte onderbouwt aanvrager door te verwijzen naar een brief die de Minister van OCW op 8 januari 2016 aan de Tweede Kamer heeft gezonden. In deze brief betuigt zij expliciet steun aan het voornemen van de universiteiten om gezamenlijk de eerstegraads lerarenopleidingen te hervormen (brief van de VSNU aan de Minister van OCW, 10 december 2015, kenmerk VSNU 15/344 U). De Minister geeft aan dat zij voorstander is van de gekozen drieslag (minor, tweejarige master en postgraduate opleiding). Zij staat achter de plannen van de universiteiten en is blij dat de universiteiten hebben gekozen voor deze samenhangende aanpak (p. 2). In deze brief wordt ook verwezen naar de Lerarenagenda.

Verder geeft aanvrager aan dat dit initiatief aansluit op de Regeling Tekortvakken (Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 20 augustus 2015, nr. VO/758025, tot wijziging van de Regeling lerarenbeurs voor scholing, zijnstroom en bewegingsonderwijs 2009–2017 in verband met subsidie voor het aantrekken van studenten in het lerarenberoep). Deze regeling is een subsidiemaatregel waarmee het departement de instroom in een aantal lerarenopleidingen wenst te vergroten, waaronder de eerstegraads lerarenopleidingen in de tekortvakken Nederlands, Frans, Duits, Engels, Grieks, Latijn, Natuurkunde, Wiskunde en Scheikunde. De onderhavige aanvraag heeft betrekking op de masteropleiding VHO in de Taalvakken (onder andere Nederlands, Frans, Duits, Engels, Grieks en Latijn) en sluit daarmee aan op deze regeling.

Aanvrager heeft de kwalitatieve arbeidsmarktbehoefte onderbouwd onder verwijzing naar het rapport 'Klaar voor de toekomst, samenwerken aan onderwijskwaliteit', Sectorakkoord Voortgezet Onderwijs 2014-2017. De VO-raad geeft in dit akkoord aan te streven naar 50% masteropgeleiden voor de klas en 85% universitair opgeleiden in de bovenbouw van het vwo in het jaar 2020. De VO-raad vertaalt deze percentages niet in concrete aantallen baanopeningen of in concrete noodzakelijke instroomaantallen.

Verder heeft aanvrager het CPB rapport Arbeidsmarkt leraren: aanpassingsmechanismen en aangrijpingspunten voor beleid uit 2013 overgelegd. In dit rapport wordt gesignaleerd dat er een groot aantal on- en onderbevoegden lesgeeft in het voortgezet onderwijs (24%, p. 30). Het departement van OCW streeft naar het terugdringen van het aantal on- en onderbevoegde docenten voor de klas. De aangevraagde masteropleiding kan daar een bijdrage aan leveren.

Aanvrager heeft de kwantitatieve arbeidsmarktbehoefte beschreven aan de hand van gegevens uit ROA, De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020, stamos.nl, een kamerbrief over de onderwijsarbeidsmarkt van de Minister van OCW en het ITS rapport Arbeidsmarktbarometer po, vo en mbo 2014/2015.

ROA, De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020, typeert de arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden in de sector wo Onderwijs als matig (p. 71). De uitbreidingsvraag is laag (0,3% per jaar) en de vervangingsvraag is ook lager dan gemiddeld (2,5%). ROA kijkt in haar analyse echter niet verder en

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

pagina 4 van 7 dan 2020 en is hierdoor in de tijd gezien minder omvangrijk en inhoudelijk minder specifiek dan de analyse die ten grondslag ligt aan de brief over de onderwijsarbeidsmarkt van de Minister van OCW aan de Tweede Kamer (gedateerd 2 november 2015 met kenmerk 829518).

De analyse die ten grondslag ligt aan de brief over de onderwijsarbeidsmarkt aan de Tweede Kamer is gebaseerd op de "Loopbaanmonitor onderwijs" (CentERdata/MOOZ) en richt zicht op de arbeidsmarktpositie van recent afgestudeerde leraren. Dit onderzoek kent twee onderdelen: een enquête onder pas afgestudeerden (cohort 2014) en secundaire analyses op CBS-microdata (afstudeercohorten 2006-2012). In de brief wordt een raming van de tekorten aan leraren in het VO geschetst volgens drie economische scenario's.

In deze analyse wordt beschreven dat de werkgelegenheid in het VO de afgelopen jaren is gegroeid, maar dat deze groei nu af lijkt te vlakken. De meeste vacatures voor leraren zijn in het Westen van het land (59 procent) en de minste in het Noorden (5 procent). Het betreft vooral de vreemde talen (met name Engels), Wiskunde/rekenen, Nederlands en de exacte vakken (Natuurkunde en Scheikunde). De piek in tekorten in 2016 is minder hoog dan voorheen werd voorzien, maar na 2016 nemen de verwachte tekorten af en vanaf 2020 is weer een scherpe stijgende tendens in de tekorten waarneembaar (p.5 en figuur 5 p.19).

Dit blijkt ook uit een update van het rapport 'De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo 2015-2025' van CentERdata, zie de tabel hieronder. De commissie merkt op dat in deze cijfers de vervangingsvraag is verdisconteerd, maar dat geen rekening is gehouden met een (extra) uitbreidingsvraag op grond van het beleid van de Minister en de VO-Raad t.a.v. het terugdringen van on- en onderbevoegden voor de klas en het streven naar meer masteropleidingen in het voortgezet onderwijs. De daadwerkelijke tekorten kunnen dus nog groter worden dan de geschatte tekorten die in onderstaande tabel (in fte's) zijn weergegeven.

Ontwikkeling werkgelegenheid naar vak, landelijk (fte)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nederlands	6003	5977	5926	5851	5746	5659	5605	5575	5549	5497	5438
Duits	2375	2326	2282	2239	2201	2170	2145	2113	2079	2034	1990
Engels	5019	4996	4956	4889	4810	4738	4662	4666	4646	4608	4553
Frans	2114	2087	2060	2029	2000	1978	1958	1934	1902	1866	1825
Klassieke Talen	752	744	735	721	713	705	697	687	678	663	648

Ontwikkeling onervulde vraag, landelijk (fte)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nederlands	66	57	30	7	4	3	2	3	8	22	19
Duits	80	115	128	131	125	121	123	140	163	191	207
Engels	65	58	34	17	5	3	2	3	3	8	9
Frans	51	68	70	69	63	56	57	70	94	116	135
Klassieke Talen	24	31	34	39	38	39	42	49	56	67	75

Bron: CentERdata, De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo 2015-2025, update oktober 2015 p. 36

De commissie concludeert dat de maatschappelijke behoefte en de arbeidsmarktbehoefte zijn aangetoond. De aanvraag voldoet aan criterium b in art. 6 van de Beleidsregel.

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

pagina 5 van 7 *Beoordeling criterium c Beleidsregel*

Aanvrager heeft geen beroep gedaan op de zwaartepunten die in de prestatieafspraken met de Minister zijn opgenomen. Aangezien de instelling niet heeft aangetoond dat de opleiding aansluit op een zwaartepunt dat in de prestatieafspraken met de Minister is vastgelegd, dient de aanvraag te voldoen aan alle onderdelen van criterium c.

Vanaf 1 februari 2016 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van de Radboud Universiteit om de wo master Leraar VHO in de Taalvakken in Nijmegen aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Aanvrager heeft de instroom in de bekostigde hbo en wo masteropleidingen tot eerstegraads leraar in de Taalvakken in kaart gebracht. Er zijn geen relevante onbekostigde masteropleidingen. De instroom in het bestaande aanbod is de afgelopen jaren vrij laag en stabiel geweest, zoals blijkt uit onderstaande tabel:

	2012/13	2013/14	2014/15
M Leraar Duits hbo	37	42	36
M Leraar Duits wo	24	24	19
eerstejaars totaal	61	66	55
M Leraar Engels hbo	80	93	90
M Leraar Engels wo	86	63	72
eerstejaars totaal	166	156	162
M Leraar Frans hbo	23	32	26
M Leraar Frans wo	37	34	37
eerstejaars totaal	60	66	63
M Leraar Grieks, Latijn en KCV wo	16	31	25
eerstejaars totaal	16	31	25
M Leraar Nederlands hbo	71	93	83
M Leraar Nederlands wo	74	103	86
eerstejaars totaal	145	196	169
M Leraar Spaans hbo	0	0	0
M Leraar Spaans wo	16	18	14
eerstejaars totaal	16	18	14

Bron: Criho en BronHO

Aanvrager verwacht dat circa 55 studenten zullen opteren voor de tweejarige masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken. Het afgelopen jaar bestond de instroom in de eerstegraads lerarenopleidingen in de talen uit 66 studenten. De commissie acht deze prognose realistisch.

Als de bestaande, relatief geringe, instroom met de instroomprognose van de nieuwe opleiding wordt afgezet tegen de substantiële behoefte aan docenten in de Taalvakken op de arbeidsmarkt concludeert de commissie dat er ruimte op de arbeidsmarkt is om deze masteropleiding te realiseren. Overigens moeten de

**Commissie
Doelmatigheid
Hoger Onderwijs**

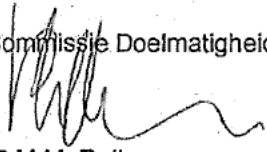
pagina 6 van 7 arbeidsmarktgegevens met voorzichtigheid worden gehanteerd, aangezien belangrijke effecten die voortvloeien uit sectorakkoorden en ambities uit de Lerarenagenda nog niet zijn verdisconteerd (CentERdata/MOOZ, Brief TK p. 14 noot 6). Het streven van de VO-Raad naar 50% masteropgeleiden voor de klas en 85% universitair opgeleiden in de bovenbouw van het vwo in het jaar 2020 kan leiden tot grotere tekorten aan eerstegraads docenten dan verwacht op grond van de huidige arbeidsmarktgegevens. Bovendien zullen niet alle afgestudeerden van de tweejarige master daadwerkelijk kiezen voor een loopbaan in het onderwijs. Zij zijn door de combinatie van vakinhoudelijke kennis en pedagogisch-didactische vaardigheden wendbaar op de arbeidsmarkt en kunnen ook opteren voor andere functies binnen hun vakgebied.

Aanvrager geeft aan dat de inbedding in de regionale kennisinfrastructuur is verzekerd. De constituerende onderdelen van de nieuwe masteropleiding bestaan reeds geruime tijd en blijven ook voortbestaan. De vakinhoudelijke en lerarenopleidingen zijn ingebed in de wetenschappelijke en onderwijsstructuur van de universiteit en de docenten beschikken over contacten met onderwijsinstellingen in de regio. Vestiging van deze tweejarige lerarenopleiding in Nijmegen heeft geen negatieve effecten op de regionale spreiding.

De commissie concludeert dat er voldoende ruimte in het landelijk aanbod is om deze nieuwe masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken te realiseren. De aanvraag voldoet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om positief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

pagina 7 van 7 **Bijlage:**
Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

Op 26 januari 2016 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van de Radboud Universiteit Nijmegen om de wo masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken als bekostigde opleiding te verzorgen te Nijmegen. De aanvraag was op 29 januari 2016 voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

datum
22 februari 2016

onderwerp **Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs**

nieuwe opleiding Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om positief te besluiten op het verzoek van de Radboud Universiteit om de wo masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken als bekostigde opleiding te Nijmegen te verzorgen.

Radboud Universiteit
Nijmegen
wo master
Leraar VHO in de Taalvakken
voltijd
Nijmegen

ons kenmerk
2016/09a

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

bijlage
beoordelingskader

Omschrijving van de aanvraag

Deze aanvraag van de Radboud Universiteit maakt deel uit van een gezamenlijk project van de universiteiten om de eerstegraads lerarenopleidingen te hervormen. Het voornemen is door de VSNU aan de Minister voorgelegd op 10 december 2015 (brief met kenmerk VSNU 15/344 U). Het doel van het project is om naast de bestaande eenjarige universitaire lerarenopleidingen en vakinhoudelijke masteropleidingen een nieuwe tweejarige lerarenopleiding te realiseren waarin de vakinhoud en pedagogisch-didactische vakken worden geïntegreerd. Naast de aangevraagde bekostigde tweejarige lerarenopleidingen worden door de universiteiten (onbekostigde) postgraduate varianten ontwikkeld voor diegenen die niet direct na afronding van hun bacheloropleiding in een educatief mastertraject willen instromen.

De deelnemende universiteiten zijn de Universiteit Leiden, Radboud Universiteit, Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit en Universiteit Twente. De Universiteit Utrecht en Rijksuniversiteit Groningen beschikken reeds over tweejarige eerstegraads lerarenopleidingen en nemen om die reden niet deel aan dit project.

De onderhavige aanvraag heeft betrekking op een master van 120 ECTS die in voltijd wordt aangeboden. De masteropleiding wordt ingedeeld in het Croho

pagina 2 van 7 onderdeel Onderwijs. De opleiding is toegankelijk voor studenten met een inhoudelijk relevant wo bachelordiploma zoals Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, Latijnse Taal en Cultuur, Nederlandse Taal en Cultuur, Engelse Taal en Cultuur, Franse Taal en Cultuur, Duitse Taal en Cultuur en Spaanse Taal en Cultuur. De studenten worden opgeleid tot leraar VHO in de Taalvakken.

Aanvrager doet een beroep op criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan de criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium a Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de wo master Leraar VHO in de Taalvakken al bestaat en dat daarmee de noodzaak in de zin van de Beleidsregel gegeven is. Aanvrager heeft ter onderbouwing van die stelling een lijst aangeleverd van de bestaande vakinhoudelijke masteropleidingen en de eerstegraads lerarenopleidingen die op genoemde vakinhoudelijke masteropleidingen aansluiten.

De nieuwe master Leraar VHO in de Taalvakken bestaat inhoudelijk uit een combinatie van de masteropleiding Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in bovengenoemde moderne en klassieke talen. Al deze masteropleidingen worden door aanvrager in Amsterdam aangeboden. Het gaat dus in wezen om een combinatie van twee bestaande elementen.

Aanvrager heeft in samenspraak met de andere universiteiten binnen het project gekozen voor de naam Leraar VHO in de Taalvakken. De commissie is van mening dat de toevoeging 'VHO' beperkend werkt; docenten die deze opleiding hebben afgerond kunnen immers ook in het (v)mbo lesgeven. De commissie adviseert derhalve om 'VHO' uit de naam te schappen. Verder constateert de commissie dat door de gekozen verzamelnaam niet direct duidelijk is in welk vakgebied de afgestudeerde gespecialiseerd is, terwijl de opleiding een aanzienlijke disciplinaire component bevat. Om die reden adviseert de commissie om na de stamnaam die in het Croho geregistreerd wordt ook de discipline op te nemen. Bijvoorbeeld: Eerstegraads Leraar Taalvakken/ Engels. Aangezien alle instellingen binnen dit project hebben besloten dezelfde naam te hanteren voor de tweejarige geïntegreerde lerarenopleiding constateert de commissie dat deze beweging de transparantie van het hoger onderwijsaanbod bevordert.

Verder merkt de commissie op dat in de huidige situatie de eenjarige vakmasteropleiding in het Croho onderdeel Taal en Cultuur is ingedeeld en de eenjarige lerarenopleiding in het Croho onderdeel Onderwijs. De nieuwe tweejarige opleidingen bestaan uit beide componenten, maar worden uitsluitend in het Croho onderdeel Onderwijs ondergebracht.

De commissie constateert dat de wo masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken inhoudelijk reeds bestaat. Dit betekent dat de noodzaak voor deze opleiding in de zin van de Beleidsregel reeds is aangetoond. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

Aanvrager stelt dat de wo master Leraar VHO in de Taalvakken beantwoordt aan een arbeidsmarktbehoefte in combinatie met een maatschappelijke behoefte.

De maatschappelijke behoefte onderbouwt aanvrager door te verwijzen naar een brief die de Minister van OCW op 8 januari 2016 aan de Tweede Kamer heeft gezonden. In deze brief betuigt zij expliciet steun aan het voornemen van de universiteiten om gezamenlijk de eerstegraads lerarenopleidingen te hervormen (brief van de VSNU aan de Minister van OCW, 10 december 2015, kenmerk VSNU 15/344 U). De Minister geeft aan dat zij voorstander is van de gekozen drieslag (minor, tweejarige master en postgraduate opleiding). Zij staat achter de plannen van de universiteiten en is blij dat de universiteiten hebben gekozen voor deze samenhangende aanpak (p. 2). In deze brief wordt ook verwezen naar de Lerarenagenda.

Verder geeft aanvrager aan dat dit initiatief aansluit op de Regeling Tekortvakken (Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 20 augustus 2015, nr. VO/758025, tot wijziging van de Regeling lerarenbeurs voor scholing, zijnstroom en bewegingsonderwijs 2009–2017 in verband met subsidie voor het aantrekken van studenten in het lerarenberoep). Deze regeling is een subsidiemaatregel waarmee het departement de instroom in een aantal lerarenopleidingen wenst te vergroten, waaronder de eerstegraads lerarenopleidingen in de tekortvakken Nederlands, Frans, Duits, Engels, Grieks, Latijn, Natuurkunde, Wiskunde en Scheikunde. De onderhavige aanvraag heeft betrekking op de masteropleiding VHO in de Taalvakken (onder andere Nederlands, Frans, Duits, Engels, Grieks en Latijn) en sluit daarmee aan op deze regeling.

Aanvrager heeft de kwalitatieve arbeidsmarktbehoefte onderbouwd onder verwijzing naar het rapport 'Klaar voor de toekomst, samenwerken aan onderwijskwaliteit', Sectorakkoord Voortgezet Onderwijs 2014-2017. De VO-raad geeft in dit akkoord aan te streven naar 50% masteropgeleiden voor de klas en 85% universitair opgeleiden in de bovenbouw van het vwo in het jaar 2020. De VO-raad vertaalt deze percentages niet in concrete aantallen baanopeningen of in concrete noodzakelijke instroomaantallen.

Verder heeft aanvrager het CPB rapport Arbeidsmarkt leraren: aanpassingsmechanismen en aangrijpingspunten voor beleid uit 2013 overgelegd. In dit rapport wordt gesignaleerd dat er een groot aantal on- en onderbevoegden lesgeeft in het voortgezet onderwijs (24%, p. 30). Het departement van OCW streeft naar het terugdringen van het aantal on- en onderbevoegde docenten voor de klas. De aangevraagde masteropleiding kan daar een bijdrage aan leveren.

Aanvrager heeft de kwantitatieve arbeidsmarktbehoefte beschreven aan de hand van gegevens uit ROA, De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020, stamos.nl, een kamerbrief over de onderwijsarbeidsmarkt van de Minister van OCW en het ITS rapport Arbeidsmarktbarometer po, vo en mbo 2014/2015.

ROA, De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020, typeert de arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden in de sector wo Onderwijs als matig (p. 71). De uitbreidingsvraag is laag (0,3% per jaar) en de vervangingsvraag is ook lager dan gemiddeld (2,5%). ROA kijkt in haar analyse echter niet verder en

pagina 4 van 7 dan 2020 en is hierdoor in de tijd gezien minder omvangrijk en inhoudelijk minder specifiek dan de analyse die ten grondslag ligt aan de brief over de onderwijsarbeidsmarkt van de Minister van OCW aan de Tweede Kamer (gedateerd 2 november 2015 met kenmerk 829518).

De analyse die ten grondslag ligt aan de brief over de onderwijsarbeidsmarkt aan de Tweede Kamer is gebaseerd op de "Loopbaanmonitor onderwijs" (CentERdata/MOOZ) en richt zicht op de arbeidsmarktpositie van recent afgestudeerde leraren. Dit onderzoek kent twee onderdelen: een enquête onder pas afgestudeerden (cohort 2014) en secundaire analyses op CBS-microdata (afstudeercohorten 2006-2012). In de brief wordt een raming van de tekorten aan leraren in het VO geschetst volgens drie economische scenario's.

In deze analyse wordt beschreven dat de werkgelegenheid in het VO de afgelopen jaren is gegroeid, maar dat deze groei nu af lijkt te vlakken. De meeste vacatures voor leraren zijn in het Westen van het land (59 procent) en de minste in het Noorden (5 procent). Het betreft vooral de vreemde talen (met name Engels), Wiskunde/rekenen, Nederlands en de exacte vakken (Natuurkunde en Scheikunde). De piek in tekorten in 2016 is minder hoog dan voorheen werd voorzien, maar na 2016 nemen de verwachte tekorten af en vanaf 2020 is weer een scherpe stijgende tendens in de tekorten waarneembaar (p.5 en figuur 5 p.19).

Dit blijkt ook uit een update van het rapport 'De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo 2015-2025' van CentERdata, zie de tabel hieronder. De commissie merkt op dat in deze cijfers de vervangingsvraag is verdisconteerd, maar dat geen rekening is gehouden met een (extra) uitbreidingsvraag op grond van het beleid van de Minister en de VO-Raad t.a.v. het terugdringen van on- en onderbevoegden voor de klas en het streven naar meer masteropgeleiden in het voortgezet onderwijs. De daadwerkelijke tekorten kunnen dus nog groter worden dan de geschatte tekorten die in onderstaande tabel (in fte's) zijn weergegeven.

Ontwikkeling werkgelegenheid naar vak, landelijk (fte)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nederlands	6003	5977	5926	5851	5746	5659	5605	5575	5549	5497	5438
Duits	2375	2326	2282	2239	2201	2170	2145	2113	2079	2034	1990
Engels	5019	4996	4956	4889	4810	4738	4692	4666	4646	4608	4553
Frans	2114	2087	2060	2029	2000	1978	1958	1934	1902	1866	1825
Klassieke Talen	752	744	735	721	713	705	697	687	678	663	648

Ontwikkeling onervulde vraag, landelijk (fte)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nederlands	66	57	30	7	4	3	2	3	8	22	19
Duits	80	115	128	131	125	121	123	140	163	191	207
Engels	65	58	34	17	5	3	2	3	3	8	9
Frans	51	68	70	69	63	56	57	70	94	116	135
Klassieke Talen	24	31	34	39	38	39	42	49	56	67	75

Bron: CentERdata, De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo 2015-2025, update oktober 2015 p. 36

De commissie concludeert dat de maatschappelijke behoefte en de arbeidsmarktbehoefte zijn aangetoond. De aanvraag voldoet aan criterium b in art. 6 van de Beleidsregel.

pagina 5 van 7 *Beoordeling criterium c Beleidsregel*

Aanvrager heeft geen beroep gedaan op de zwaartepunten die in de prestatieafspraken met de Minister zijn opgenomen. Aangezien de instelling niet heeft aangetoond dat de opleiding aansluit op een zwaartepunt dat in de prestatieafspraken met de Minister is vastgelegd, dient de aanvraag te voldoen aan alle onderdelen van criterium c.

Vanaf 1 februari 2016 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van de Radboud Universiteit om de wo master Leraar VHO in de Taalvakken in Nijmegen aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Aanvrager heeft de instroom in de bekostigde hbo en wo masteropleidingen tot eerstegraads leraar in de Taalvakken in kaart gebracht. Er zijn geen relevante onbekostigde masteropleidingen. De instroom in het bestaande aanbod is de afgelopen jaren vrij laag en stabiel geweest, zoals blijkt uit onderstaande tabel:

	2012/13	2013/14	2014/15
M Leraar Duits hbo	37	42	36
M Leraar Duits wo	24	24	19
eerstejaars totaal	61	66	55
M Leraar Engels hbo	80	93	90
M Leraar Engels wo	86	63	72
eerstejaars totaal	166	156	162
M Leraar Frans hbo	23	32	26
M Leraar Frans wo	37	34	37
eerstejaars totaal	60	66	63
M Leraar Grieks, Latijn en KCV wo	16	31	25
eerstejaars totaal	16	31	25
M Leraar Nederlands hbo	71	93	83
M Leraar Nederlands wo	74	103	86
eerstejaars totaal	145	196	169
M Leraar Spaans hbo	0	0	0
M Leraar Spaans wo	16	18	14
eerstejaars totaal	16	18	14

Bron: *Criho en BronHO*

Aanvrager verwacht dat circa 55 studenten zullen opteren voor de tweejarige masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken. Het afgelopen jaar bestond de instroom in de eerstegraads lerarenopleidingen in de talen uit 66 studenten. De commissie acht deze prognose realistisch.

Als de bestaande, relatief geringe, instroom met de instroomprognose van de nieuwe opleiding wordt afgezet tegen de substantiële behoefte aan docenten in de Taalvakken op de arbeidsmarkt concludeert de commissie dat er ruimte op de arbeidsmarkt is om deze masteropleiding te realiseren. Overigens moeten de

pagina 6 van 7 arbeidsmarktgegevens met voorzichtigheid worden gehanteerd, aangezien belangrijke effecten die voortvloeien uit sectorakkoorden en ambities uit de Lerarenagenda nog niet zijn verdisconteerd (CentERdata/MOOZ, Brief TK p. 14 noot 6). Het streven van de VO-Raad naar 50% masteropgeleiden voor de klas en 85% universitair opgeleiden in de bovenbouw van het vwo in het jaar 2020 kan leiden tot grotere tekorten aan eerstegraads docenten dan verwacht op grond van de huidige arbeidsmarktgegevens. Bovendien zullen niet alle afgestudeerden van de tweejarige master daadwerkelijk kiezen voor een loopbaan in het onderwijs. Zij zijn door de combinatie van vakinhoudelijke kennis en pedagogisch-didactische vaardigheden wendbaar op de arbeidsmarkt en kunnen ook opteren voor andere functies binnen hun vakgebied.

Aanvrager geeft aan dat de inbedding in de regionale kennisinfrastructuur is verzekerd. De constituerende onderdelen van de nieuwe masteropleiding bestaan reeds geruime tijd en blijven ook voortbestaan. De vakinhoudelijke en lerarenopleidingen zijn ingebed in de wetenschappelijke en onderwijsstructuur van de universiteit en de docenten beschikken over contacten met onderwijsinstututen in de regio. Vestiging van deze tweejarige lerarenopleiding in Nijmegen heeft geen negatieve effecten op de regionale spreiding.

De commissie concludeert dat er voldoende ruimte in het landelijk aanbod is om deze nieuwe masteropleiding Leraar VHO in de Taalvakken te realiseren. De aanvraag voldoet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om positief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.